

Tata-Porhanyóbánya feltárás természettudományos vizsgálata

Horváth Krisztina
(Budapest)

A negyedidőszaki paleoökológiai vizsgálatoknak igen pontosan leírt kutatási módszertana, modellezési lépései ismeretesek (1. ábra).¹ Ezek közül a morfológiai, szedimentológiai, geokémiai és őslénytani (kvartermalakológiai és gerinces paleontológiai) vizsgálatokat használtuk fel a tatai középső paleolit lelőhely régészeti geológiai feldolgozása során. Vizsgálati eredményeinket összehasonlítottuk a Kormos Tivadar² és a Vértés László³ vezette feltárások öskörnyezeti vizsgálatainak eredményeivel.

TATA-PORHANYÓBÁNYA GEOMORFOLÓGIAI HELYZETE ÉS FÖLDTANI FELÉPÍTÉSE

Tata-Porhanyóbánya a tatai Öregtó nyugati partján található. A tatai Kálvária dombkeleti oldalán eredő források északnyugati, délkeleti csapásirányú mészkőösszletet hoztak létre. Az Által-ér II/b-II/a teraszán képződött travertino 120-140-tszf. magasságban található és egymásra települt tetarátá medencékből áll. Átlagos vastagsága 20-30 m, hosszúsága 300 m, szélessége 20-100 m között változik. A II/b terasz egyik tetarátá medencéjében található a középső paleolit telep. Az éghajlat, a forrástevékenység és a tufa képződése között szoros összefüggés van, ezért a negyedidőszaki klímaváltozások hatására a tetarátaképződés ciklikusságot mutat.

VIZSGÁLATI ÉS MINTAVÉTELI MÓDSZER

Az 1995-1998 közötti régészeti ásátások (a feltárás vezetője T. Dobosi Viola /Magyar Nemzeti Múzeum/ és Kisné Cseh Julianna /Kuny Domokos Múzeum/) során a mintavételezésre kiválasztott szelvények felszínét letisztítottuk (I. tábla), majd tengerszint feletti magasságukat, koordináta pozíciójukat rögzítettük (II. tábla). Ezt követően a tiszta, bányanedves rétegeket a színük, a makroszkópos szerkezeti és üledékföldtani tulajdonságaik alapján elkülönítettük, és geomorfológiai helyzetét és egymáshoz való viszonyát kétdimenziós geológiai szelvényrajzon az AUTOCAD programcsomag felhasználásával rögzítettük.

Ezt követően a geológiai szelvényen belül, a szelvény legjellemzőbb részén, megközelítőleg 1 m széles metszetet alakítottunk ki, ahonnan a makroszkóposan elkülönített rétegekből, Krolopp őslénytani⁴ és Szanyi és Braun⁵ matematikai-statisztikai kutatási eredményeit figyelembe véve, 10 cm-es felbontásban vettünk mintákat a laboratóriumi vizsgálatokhoz. A mintavétel a szennyeződések elkerülése céljából felülről lefelé haladt. A metszetsíkon a tér mindhárom irányába igyekeztünk profilt kialakítani az üledéken megfigyelhető, makroszkóposan látható szedimentációs és diagenetikus